

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Geen vreemde God ontmoeten

... en niet een vreemde ...

Job. 19:27m.

Job en de ashoop; ach, in gedachten zie je hem daar zitten. "Schouwt het aan en ziet of er een smart is gelijk zijn smart..." Job, de grote lijder van het Oude Testament. Het is als het ware één hoop ellende, wat je daar ziet, als Job zijn lichaam met een potscherf krab^t vanwege de jeuk en de pijn door de vele en vreselijke zweren, die hem helemaal overdekken en die hem nu a.h.w. zelfs aan de mond van het graf hadden doen komen...! Alles heeft Job tegen: de satan, zijn vrienden, zijn vrouw, zichzelf..., ja, en naar zijn gevoel ook zelfs zijn G^odd! Althans (en dat is eigenlijk ook h^{et} conflict in Jobs benauwde en bestreden ziel, nietwaar): hij kan God niet volgen, hij ligt met God overhoop, hij heeft h^{et} gevoel zelfs, dat God hem een loerende beer, ja, een vijand geworden is, die Zich hem tot een doelwit heeft gesteld, d.w.z. die hem dus eigenlijk altijd hebben moet en treffen wil...! Ja, o zie, maar dan breekt daar ineens het geloof van Job als weer door de donkere en zo benauwend laaghangende wolken heen. Hier in dit Schriftgedeelte zelfs zó helder en rijk als we in dit hele boek nog niet eerder gezien hebben. "Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid dit door-knaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; dewelke ik vóór mij aanschouwen zal en mijn ogen zien zullen..." O, voelt u: daar mag Job het dus weer eens w^éten, h^è, v^àst en z^éker en ook heel persóónlijk w^éten, ja, daar mag hij zelfs "mijnen" in het

geloof, dat zijn Verlosser (eigenlijk staat er: zijn Go^el, en d.w.z. zijn Losser, die voor hem instaat en al zijn zaken voor hem behartigt) lééft; lééft óók voor h^èm, en dat die Verlosser daarom óók voor h^èm zal instaan en zorgen, h^óe het dan ook gaat en w^àt er dan ook gebeurt! "Want ik weet: mijn Verlosser leeft".

Ja zie, en d^àt geloof geeft Job hier dan ook zo'n troost en uitzicht, dat hij eens over die ashoop, ja, dat hij hier zelfs over de dood en het graf mag heen-zien, en hij het weten en getuigen mag, dat hij straks op die grote jongste dag (als de Heere als die grote Laatste over het stof zal opstaan en alle doden opgewekt zullen worden) zijn God uit zijn eigen vlees en met zijn eigen ogen aanschouwen zal, ja, en let wel: niet tégen hem, dus als zijn vijand of iets dergelijks, neen, maar vóór hem, dus als zijn Verlosser, als degene, die het voor hem opneemt, hem ten góede!

O ja, hij moet nog wel sterven en zijn lichaam moet daar in dat donkere, kille graf nog wel door het gedierte doorknaagd worden en tot ontbinding overgaan..., ja, o, maar als dat dan straks ook gebeurd zal zijn, dan zal hij uit datzélfd^e vlees en met zijn eigen ogen toch zijn God vóór hem aanschouwen...!

"En niet een vreemde", voegt hij er nog zo veelzeggend aan toe, n.l. om daarmee uit te drukken, neen, dat hij straks geen vreemde, geen onbekende God ontmoeten zal, maar een God, Die hij kent, n.l. omdat hij Hem hier had leren kennen; immers, ja, daarom alléén toch, maar daarom ook zeker zal Job straks inderdaad geen vreemde, geen onbekende God ontmoeten! Welnu, lezers, h^óe verschillend onze omstandigheden in velerlei opzicht

dan ook die van Job mogen zijn: evenals hij zullen ook wij allen toch eenmaal moeten sterven. Hetzij oud of jong, hetzij na een lange en slepende ziekte of plotseling en op het aller-onverwachts, maar sterven moeten we allemaal. Ja, en sterven is ook nú altijd nog God ontmoeten, terwijl ook wij straks op die grote opstandingsdag allen uit ons eigen vlees en met onze eigen ogen weer dezelfde God aanschouwen zullen! Ja, maar h^óe dan? Vóór ons of tégen ons, ons ten góede of ons ten kwáde, als onze Verlosser of als onze Veroordeler? Ik kan ook zeggen: als een bekende of als een vreemde God? Eén ding is z^éker: Gods kinderen zullen straks geen vreemde God ontmoeten. Immers, zij hebben evenals Job die God hier, in hun leven, reeds leren kennen. Neen, niet van zichzelf uit, hoor (immers, van nature kent een mens God niet, neen, en van zichzelf uit léért hij God óók nooit kennen), maar door de wederbarende, vernieuwende en ook zo onderwijzende bearbeiding des Heiligen Geestes op de school der genade. Immers, ja, daardoor gaat een mens God p^às, doch ook w^èrkelijk kennen: kennen in Zijn vlekkeloze heiligheid en rechtvaardigheid alsook in Zijn weergaloze en onbegrijpelijke liefde en genade, waardoor Hij zelfs Zijn eniggeboren en veelgeliefde Zoon voor zo'n volk overgegeven heeft tot in de vloekdood aan het kruis! Ja, door die wederbarende genade krijgt een mens werkelijk k^ènnis van God en goddelijke zaken... U ook? Mag ú daar persoonlijk ook al iets van kennen? Dat zal hier toch geleerd moeten worden om straks inderdaad geen onbekende, geen vreemde God te ontmoeten. Ach, zoek hem dan nú toch nog te kennen, zo u daar nog een vreemde van zou zijn; immers nú kan het nog, maar het kan toch ook zo spoedig te laat zijn, voor eeuwig te laat...! En wat zou d^àt vre- selijk zijn als ook wij straks een on-

bekende, een vreemde God zouden moeten ontmoeten! O, wendt u dan toch nog tot Hem, Die ook ú nog met open armen staat te lokken en te nodigen! Waarom zoudt gij sterven?

Gods volk zal straks geen onbekende God ontmoeten, maar een God, die ze hier hebben leren kennen en die daarom ook tot in alle eeuwigheid voor hen zorgen en instaan zal.

Zij ontmoeten straks volmáákt zelfs hun Goël, hun Verlosser, Die hen dwars door de dood en het graf heen dan zelfs tot Zich zal nemen in eeuwige heerlijkheid om dan ook zelfs eeuwig en volmaakt bij Hem te mogen zijn en Hem te mogen groot maken: in het stervensuur reeds wat hun ziel betreft, ja, o, maar straks op die grote jongste dag óók zelfs wat hun lichaam aangaat! Immers: "Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; dewelke ik vóór mij aanschouwen zal en mijn ogen zien zullen, ... en niet een vreemde". Welnu dan: "Mijne nieren verlangen zeer in mijn schoot".

G. Bouw.

Van de administratie

Het blad bestemd voor Wed. Romkes, Wijk 3-93 Urk hebben we al meer retour ontvangen, zonder vermelding

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg
13, 4231 BP Meerkkerk. Telef.
01837-1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a/d Rijn, tel.
01720-74202, postrek. 70.43.50
t.n.v. de administrateur van
"Bewaar het Pand" te Alphen a/d
Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de
Verenigde Staten en Canada 5
dollar per jaar. Advertenties f
0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

van reden. Wie kan ons hierover verder inlichten? Ook de fam. Z. Koe-mans, Dwarsstraat 11, Geldermalsen is verhuisd, maar waarheen? Wie het weet, zou die zo vriendelijk willen zijn om dit ons te melden?

In de afgelopen 14 dagen ontvingen we f 615,- aan giften en konden we 7 nieuwe abonnees noteren. Hartelijk dank voor alles.

We hopen elkaar D.V. a.s. zaterdag 6 april weer te ontmoeten op ontmoetingsdag te Sliedrecht. U komt toch ook? De Heere geve ons een gezegende dag.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers,

Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen
a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro
704350.

Ontmoetingsdag Sliedrecht-centrum

D.V. te houden op zaterdag 6 april a.s. in het kerkgebouw van de kerk te Sliedrecht-centrum, aanvang 10.30 uur. De sprekers zijn bekend. Alle vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand van harte welkom!

B.

Nederlandse Geloofsbelijdenis

20.

Van Gods verkiezing

Rond Pasen te schrijven over Gods verkiezing is een goede zaak. Daarmee wil ik niet zeggen, dat er op andere tijden niet over gesproken moet worden. Het gaat altijd om het welbehagen Gods, waarom de Zijnen zalig worden. Maar in de opstanding van Christus komt Gods verkiezende genade wel heel sprekend openbaar! We kunnen daar bijv. zo bijzonder van lezen aan het begin van de eerste brief van Petrus. Daar wordt de hoop van de vreemdelingen verbonden zowel aan de grote barmhartigheid Gods als aan de opstanding van Christus uit de doden.

De vreemdelingen zijn erfgenamen van de volle zaligheid. Niets is er van hen bij, dat zij de erfenis van het eeuwige leven zullen ontvangen. Het komt alleen voort uit de eeuwige barmhartigheid van God de Vader. Die diepzeer van Gods eeuwige liefde is de bron van hun leven, van hun hoop en van hun zaligheid. Maar daaraan is verbonden dat zij in de opstanding van Christus de grond van hun leven, hun hoop en zaligheid hebben ontvangen. Het is ook Gods onbegrijpelijke en niet-te-peilen barmhartigheid geweest, dat die grond is bereid. Het grote genade-voorrecht, dat de vreemdelingen ten deel gevallen is, staat hier vóór. God wordt erin verheerlijkt. Geen wonder dan ook, dat Petrus in de begroeting hen noemt "de uitverkorenen naar de voorkennis van God de Vader". Alles wat zij ontvangen is alleen maar te danken aan Gods verkiezend welbehagen in Christus.

Die grondtoon vinden we ook in ar-

tikel 16. De plaats, waar dit artikel staat en de wijze, waarop Gods eeuwige verkiezing vertolkt wordt, leggen daar getuigenis van af. Zalig-worden wordt hier geheel en al uit God en Zijn ontferming in Christus verklaard. Het zal ieder opvallen dat hier heel kort verkiezing en verwerping beleden worden. Dat is niet omdat in de tijd van de opstelling de belijdenis van verkiezing en verwerping niet zo hoog stond aangeschreven. Wie dat meent moet de véle bladzijden maar eens lezen, die Calvijn besteed heeft aan Gods eeuwige verkiezing in de Institutie. Nog minder kan de betrekkelijk sobere vertolking in dit artikel gebruikt worden om van de verkiezing niet meer te spreken. Wie de inhoud leest, zal er geen moeite mee hebben zulke drogreden tegen te staan. Het is eigenlijk heel eenvoudig te verklaren, waarom deze belijdenis kort is. In die tijd was het voor de belijders van de Gereformeerde leer zó duidelijk dat de bron der zaligheid alléén in God ligt, dat er niet meer gezegd behoefde te worden. Eerst later wegens de Remonstranten wordt de belijdenis der verkiezing nader uitgewerkt. We kunnen daar niet anders dan dankbaar voor zijn. Maar wat de Dordtse Leerregels uitgebreid zeggen vinden we in de Nederlandse Geloofsbelijdenis in het kort beleden. Het gaat ook hier om de eer, die God alleen toekomt in het zalig-worden van de Zijnen!

Vanuit de diepte

De belijdenis der verkiezing komt uit tegen de donkere achtergrond van de totale verdorvenheid en verlorenheid. We zien dat aan de plaats van artikel

16 binnen het geheel. Het was niet ondenkbaar geweest om van de verkiezing te spreken bij de belijdenis van God, aan het begin dus. Zo wordt meestal in de geloofsleer en op de catechisatie de verkiezing besproken bij de besluiten van God. Maar hier gebeurt het ná de belijdenis van de val en van de erfzonde.

De tekst van dit artikel onderstreept dit nog een keer: "Wij geloven dat, het gehele geslacht van Adam door de zonden des eersten mensen, in verderfenis en ondergang zijnde, God ZichZelf zodanig bewezen heeft, als Hij is, te weten: Barmhartig en Rechtvaardig". We behoeven er dus niet aan te twifelen, dat onze belijdenis het uitgangspunt neemt in de diepte van onze val.

Ik kan het begrijpen dat iemand zegt: Gods verkiezing was toch eerst? Dat wordt hier niet ontkend, zelfs bevestigd als er in het vervolg gesproken wordt van Gods "eeuwige" raad. Hier is niet de beschouwing aan het woord, die met mooie woorden over verkiezing en verwerping spreekt en er zelf buiten blijft. Hier is het levend geloof, dat getuigt dat het helemaal onverdiend is. Het begint bij de diepte. Het gehele geslacht van Adam is verdorven en verloren. Daar ben ik van mijzelf ook bij! Zo is ook het begin van de Dordtse Leerregels. Die beginnen ook niet bij het dak van het huis maar onder in de diepte, waar geen huis gezien wordt. "Aangezien wij allen in Adam gezondigd hebben, en des vloeks en eeuwigen doods zijn schuldig geworden, zo zou God niemand ongelijk gedaan hebben ..."

Wie de diepte van eigen verlorenheid ontkent, zal nooit recht de verkiezing belijden. Hier ligt de kwaal van allen, die zich kanten tegen Gods verkiezing. Wij willen geen tollenaar, geen zondaar zijn tegenover God. Maar hoe troostvol is dit begin voor allen die uit de diepten der ellende om God hebben leren roepen. Zij verstaan het voor eigen hart: zo diep ben ik gevallen, zo erg is het met mij, dat ik geen enkel recht op de zaligheid kan laten gelden. Ik ben niet te redden uit mijzelf. Al mijn pogingen doen mij nog dieper wegzinken. Alleen Góds eeuwige verkiezing...!

Gods Raad

God wordt verheerlijkt in het korte bestek van dit belijden. In Zijn eeuwige verkiezing maakt Hij Zijn deugden groot. God heeft ZichZelf zodanig bewezen, zoals Hij is. Hij heeft

in Zijn eeuwige en onveranderlijke raad verkoren. Hij laat in de val en het verderf. Het treft, dat het uitgangspunt van de diepe val niets afdoet aan de theo-logische opzet van de gehele Nederlandse geloofsbelijdenis. Wij proberen te verklaren en de dingen te verbinden. Laten we er maar gelukkig mee zijn dat onze belijdenis eenvoudig de Schrift nasprekt en geen tegenstellingen maakt, die Gods Woord niet kent.

Gods Raad heeft van eeuwigheid bepaald wie er zalig wordt en wie niet. Zo spreekt ook Calvijn in de Institutie-boek III, hoofdstuk XXI, 5: "De praedestinatie - voorverordineren - noemen wij het eeuwig besluit Gods, waardoor Hij bij ZichZelf heeft vastgesteld, wat Hij wilde, wat van ieder mens zou worden". Zo'n regel zal in onze tijd wel becritiseerd worden. De verwerping mag van velen geen besluit meer heten. Het gaat er echter om dat Gods Woord het zo zegt. Daar zullen we voor moeten buigen. Daar zál het levend geloof voor buigen. Hij werkt alle dingen "naar de raad van Zijn wil" (Efeze 1:11).

De raad van God! Met vele woorden wordt er in de Heilige Schrift van gesproken. Gods voornemen, voorkennis, besluit, welbehagen. God heeft alle dingen besloten. De grootste en de kleinste. Het geheel van de besluiten noemen wij Gods Raad. Niemand is Gods raadsman geweest. Hij is de soevereine God, Die verkiest naar Zijn welbehagen. Zo verheerlijkt God ZichZelf. Zo openbaart Hij Zich, zoals Hij is, in barmhartigheid en rechtvaardigheid.

Aan Zijn eeuwige verkiezing naar Zijn eeuwige en onveranderlijke raad stoot de natuurlijke mens zich. De Dordtse Leerregels spreken van "de verkeerde, onreine en onvaste mensen", die deze belijdenis verdraaien tot hun verderf. Het zit in ons aller hart. Wij menen boven God te staan en Zijn doen te kunnen beoordelen. Het kan op meer dan één manier. De één doet het door zich af te wenden van deze belijdenis. We zien het in de tijd na de reformatie bij de remonstranten, die allereerst al niets moesten hebben van het spreken van Gods "onveranderlijke" raad. We zien het vandaag bij hen, die eerst bezwaar hadden tegen de belijdenis der verwerping en vervolgens tegen héél deze belijdenis. Het kan ook op een schijn-vrome manier: "als God mij niet verkoren heeft komt er niets van

terecht". Telkens wordt dan het buigen onder God en Zijn Woord gemist!

Verkoren in Christus

Een Naam wordt hier in artikel 16 niet voorbijgegaan: Christus. Voluit wordt Hij genoemd. God heeft uitverkoren "in Jezus Christus, onzen Heere". Rijk en teer tegelijk. Zo spreekt het hart van die God vrezen en kennen. Zij belijden hier het ondoorgrondelijk geheim, dat Hij, Die Zaligmaker van verloren Adamskinderen heeft willen zijn, van eeuwigheid gesteld is tot "een Middelaar en Hoofd van de uitverkorenen". Hij is niet het fundament van hun verkiezing. Zij zijn niet óm Christus verkoren. Dát ligt alleen in het welbehagen Gods. Maar zij zijn wel ín Christus verkoren. In Hem worden zij gerekend en gaat de liefde des Vaders naar hen uit.

Zo is Christus de "spiegel der verkiezing". In Hem wordt het zichtbaar dat God uit vrij ontfermen verkoren heeft. Zo is de prediking van Gods verkiezende genade geen boodschap van een soort noodlot. Nee, die verkondiging mag én moet Hem boodschappen als de Zaligmaker van zondaren, in Wie alles te verkrijgen is voor mensen die door eigen schuld God de rug hebben toegekeerd. Ik denk aan een vroegere ouderling en vriend, die eens zei: "wat een wonder, dat er verkiezing is, nu kan ik zalig worden". Hij wist van het geheim af: uitverkoren in Christus.

Uit enkele goedertierenheid

Onze belijdenis behoefde nog niets te weten van alle remonstrantse bedenkingen tegen deze belijdenis. Ze waren er in andere vorm in die tijd ook al. De Godsdienstige mens is er door de eeuwen heen op uit geweest om zélf iets te betekenen, als het over de zaligheid gaat.

Efeze 1, waar de verkiezing zo rijk naar voren komt, wordt gevolgd door Efeze 2, waar de belijdenis doorklinkt: "uit genade zijt gij zalig geworden". Geen vroomheid, geen werken, geen geloof hebben meegeteld in Gods verkiezend welbehagen. Hoe zou het ook kunnen? God heeft mensen verkoren, die in de gemene ellende met anderen terecht zijn gekomen, haters en vijanden van God, dood in de zonden en misdaden. Die de verkiezing tegenstaan begripen niet dat God er één verwerpt. Die door het geloof van verkiezende

genade weten, zullen het nooit kunnen begrijpen dat God hen verkoren heeft. Het alleen bewonderen.

God doet geen onrecht

De belijdenis drukt zich bijzonder uit als het gaat over de verwerping. "God láát de anderen in hun val en verderf". Daarin doet God geen onrecht. Zij wandelen in hun eigen wegen. Zij gaan verloren door eigen schuld. Zij worden gestraft "niet alleen om hun ongelooft, maar ook om hun andere zonden". Nooit kan en mag de verwerping oorzaak zijn om God ter verantwoording te roepen. De Heere laat in Zijn goedertierenheid de boodschappers van het Evangelie van vrije genade nog uitgaan. Hij heeft geen lust in onze dood maar in onze bekering en ons leven.

Hij roept welmenend tot bekering en geloof in de tijd der genade. Wie de verantwoordelijkheid beleeft tegenover die boodschap zal God niet van onrecht beschuldigen. Ik heb onrecht gedaan.

Om als een bedelaar Gods genadetroon aan te lopen. Naar Gods Woord zullen die niet beschaamd uitkomen!

Tot een levendige troost

Die uitdrukking staat niet in deze belijdenis, maar in die van Dordt. Daar gaat het om de leer van de Goddelijke verkiezing, waarvan gezegd wordt dat die voorgesteld moet worden met voorzichtigheid, met de geest van onderscheid, eerbied... en "tot een levendige troost Zijns volks". Het is niet alleen verwerpelijk als de verkiezing verzwegen wordt in de prediking, maar het is ook arm! Wat een troost ligt er in Gods verkiezing! Op de Paasmorgen is Petrus het aan de weet gekomen. Diep was hij gevallen.

Wenend was hij naar buiten gegaan, toen het oog van Christus hem aanzag.

Maar in verkiezende genade lag zijn leven vast. In de voorbede van Christus, dat zijn geloof niet op zou houden.

Vanuit het geopende graf draagt de levende Christus hem in Zijn hart. Persoonlijk mag hij Hem ontmoeten tot vrucht voor de anderen: "De Heere is waarlijk opgestaan en is van Simon gezien".

D. Slagboom.

We moeten dan ook niet terstond "overall wat van maken". Als we overall profetieën in vervulling zien gaan, komen we er al spoedig achter dat we na verloop van tijd en naar aanleiding van nieuwe gebeurtenissen onze speculaties moeten herzien.

Gissen doet missen

Een duidelijk voorbeeld hiervan vinden we bij de Amerikaanse schrijver Hal Lindsey. In het begin van de zeventiger jaren verscheen zijn boek getiteld "De planeet die aarde heette". Tien jaar later gaf hij weer een boek uit, deels ter aanvulling van zijn eerder verschenen boek. In dat boek, waarvan de engelse titel luidt: "The 1980's: Countdown to Armageddon", zegt Lindsey dan weer dingen, die hij nu, tien jaar later, weer zou moeten bijstellen. De wereldsituatie is opnieuw veranderd en in sommige opzichten zelfs grondig veranderd. God bestuurt de gang der dingen kennelijk toch weer heel anders dan wij op grond van allerlei voorzeggingen in de Bijbel meenden te kunnen vaststellen.

Lindsey zegt bijvoorbeeld, dat voor het verstaan van de ontwikkeling der toekomstige dingen vijf zaken van groot belang zijn. Allereerst het herstel van de staat Israël. Vervolgens het bondgenootschap van Arabische en Islamietische staten. Dan de opkomst van Rusland, Ook nog de opkomst van Rood-China. Tenslotte het herstel van het Romeinse Rijk.

Wat het tweede betreft schrijft Lindsey over de eenwording van de Arabische staten: een eenwording op een manier zoals nog niet eerder gezien was. Maar wat blijft er van die eenwording over als we in de recente Golfoorlog gezien hebben dat de Arabische wereld en ook de wereld van de Islam grondig verdeeld waren omtrent hun houding tegenover Irak, zo zelfs, dat het ene Arabische volk streed tegen het andere? Eenwording? Ten aanzien van Rusland schreef Lindsey in 1980, dat dit land een bedreiging was geworden voor de hele wereld. Maar dat was ruim voordat in 1989 die geweldige gebeurtenissen plaats vonden in Oost-Europa, waardoor het hele beeld weer drastisch gewijzigd werd. En ten aanzien van de herleving van het Romeinse Rijk, Lindsey gelooft, dat Europa één zal worden en hij ziet die eenwording gerealiseerd in de Europese Gemeenschap (E.G.) Volgens de Bijbel, zo meent Lindsey, zal dat nieuwe Ro-

Leven we in de eindtijd?

2.

De vorige keer eindigde ik met te zeggen, dat de vragen naar de toekomst wel belangrijk zijn, maar dat we deze vragen niet de belangrijkste mogen maken in ons leven. Het zoeken naar antwoorden op vragen naar wat staat te gebeuren, ook al nemen we de Schrift daarbij ter hand, kan voor ons tot een strik worden. Dan namelijk als we er alles van maken en intussen vergeten dat onze ziel gered moet worden. Of misschien al te snel concluderen, dat onze ziel al wel gered is...

Er is nog een gevaar dat ons bedreigt nu we bezig willen zijn met de dingen van de toekomst. Ik wees daar de vorige keer al even op. Het gevaar namelijk, dat we meer willen weten dan ons is toegestaan. Met andere woorden: we kunnen zo gemakkelijk gaan speculeren. Ook voor dat gevaar zullen we ons moeten wachten. In dit verband is leerzaam wat Spurgeon eens zei in een van zijn preken. "Sommige luisteraars zijn verzot op de mysteries van de toekomst. Wel, er zijn twee of drie broeders in London

die altijd aan het bazuinen zijn of met fiolen in de weer zijn. Ga naar hen luisteren als je er zin in hebt. Ik heb echter wel wat anders te doen". Spurgeon bedoelt, dat zolang er nog mensen in hun zonden sterven en de hel steeds voller wordt, hij zijn tijd niet wil zoek maken met allerlei veronderstellingen over de antichrist en allerlei andere dingen van de toekomst. Spurgeon erkent, dat hij ook niet precies weet hoe alles zal gaan. Daarom voelt hij zich meer op zijn gemak als hij de gekruisigde Christus kan verkondigen.

Eerlijk gezegd, zo voel ik me ook. Maar niettemin hebben we toch ook de roeping de tekenen der tijden na te speuren. Anders treft ons hetzelfde verwijt, dat Jezus de Joden eens maakte: "Het aanschijn des hemels weet gij wel te onderscheiden en kunt gij de tekenen der tijden niet onderscheiden?" (Matt. 16:3). Met andere woorden, de Heere Jezus wil dat we ons bezig houden met de tekenen der tijden. Maar, Hij wil dat we dat doen in alle bescheidenheid.

meinese Rijk bestaan uit tien staten. Hij grondt dat op Dan. 7:24. In zijn eerste boek sprak hij uit dat hij dit verwachtte, maar toen bestond de Europese Gemeenschap nog maar uit zes staten. In 1980 schrijft hij triomfantelijk: "In 1979 werd Griekenland het tiende lid van de Europese Gemeenschap". Toen was het beeld dus compleet. Maar hoe is het nu? Nu heeft de E.G. méér dan tien leden, doordat nog een paar landen zijn toegetreden... U ziet maar, gissen doet missen.

Welnu, zonder verder te willen speculeren willen we gaan proberen, lusterend naar de Schrift, te antwoorden op de vraag of we in de eindtijd leven.

Nog een paar opmerkingen vooraf

Wat verstaan we dan onder de eindtijd? Wanneer is die eindtijd? In de Bijbel komen we de uitdrukking "de laatste ure" tegen. Johannes spreekt hiervan in zijn eerste zendbrief. Wanneer is die laatste ure? Johannes zegt: Kinderkens, nu is de laatste ure. NU! In de tijd van de apostel dus. Eeuwen geleden was dat al. Maar, heeft Johannes zich toen vergist? Nee, hier is geen sprake van een vergissing. Johannes bedoelt met de term "laatste ure" de hele periode na de hemelvaart van Christus tot aan Zijn wederkomst. Die periode wordt ook meer dan eens "de laatste dagen" genoemd. Zo bezien leven we dus al lang in de eindtijd.

Maar de term "eindtijd" kan ook toegepast worden op wat er allemaal aan het eind van de geschiedenis zal plaats vinden, vlak voorafgaande aan de wederkomst van Christus. Zo willen we in deze artikelen de term gebruiken. De vraag of we leven in de eindtijd betekent dan: Leven we in de eindfase van de geschiedenis van deze wereld, vlak voor de komst van de Antichrist en die dramatische gebeurtenissen, die ons in de Bijbel

voorzegd worden? Nu, wat kunnen we daaromtrent zeggen? Wat leert de Bijbel ons omtrent deze dingen?

Nog een opmerking vooraf. Als we willen weten wat de Bijbel ons over deze dingen zegt, moeten we ook weten hoe de Bijbel gelezen wil zijn. En hoe moeten we met name de profetische en apocalyptische gedeelten van de Bijbel verstaan? Zijn er bepaalde regels, die bij het lezen van deze bijbelgedeelten gehanteerd moeten worden? Het is van belang hier eerst duidelijkheid over te hebben anders zouden we kunnen komen tot de vreemdste gevolgtrekkingen. We moeten dus eerst ingaan op de vraag naar de hermeneutiek van de profetische en apocalyptische bijbelgedeelten.

Ik gebruik hier een paar vreemde woorden, die wellicht niet voor elke lezer terstond doorzichtig zijn. Hermeneutiek is de theologische wetenschap die ons zegt, hoe we de Bijbel en de verschillende soorten literatuur in de Bijbel moeten verstaan. Het ligt voor de hand, dat een stukje proza anders verstaan moet worden dan een stukje poëzie. Een historisch gedeelte wil anders verstaan worden dan een stuk profetie.

Op deze punten geeft de hermeneutiek aanwijzingen. En als ik hierboven sprak over apocalyptische bijbelgedeelten dan worden daarmee die bijbelgedeelten bedoeld, die over de toekomst gaan; bijbelgedeelten, die onthullingen geven over toekomstige dingen, maar vaak in nogal duistere taal. Te denken valt aan de boeken van Daniël en Openbaring. Als we hierover wat willen zeggen komen vragen aan de orde als: Wil de Bijbel overal letterlijk verstaan worden? en: Is de profetie altijd bedoeld om direct doorzien te worden? We zullen daarop een volgende keer ingaan, zo de Heere wil.

P. den Butter.

universiteit van Oxford en nogal wat invloed gekregen in het politieke gebeuren tijdens het bewind van Cromwell.

Kerk en Universiteit

In 1651 werd Owen aangesteld tot deken van Christ Church - letterlijk vertaald: de kerk van Christus - in Oxford. Aangezien deze oude universiteitsstad geheel onder de invloed van Cromwell was gekomen, is het duidelijk dat hij de hand gehad heeft in deze voor Owen bijzonder eervolle benoeming. Het ambt van deken was vooral daarom zo belangrijk omdat het zowel een kerkelijke als een universitaire zijde had. Christ Church was namelijk niet alleen de naam van één van de grootste kerken, maar ook van een "college", een afdeling van de beroemde universiteit van Oxford. Wat dit "college" betreft hield Owens nieuwe ambt in dat hij de leiding kreeg over de ruim honderd studenten die hier kost en inwoning genoten. Zo was het zijn taak de jonge mannen uit te kiezen die als student tot het "college" konden worden toegelaten. Daarnaast diende hij orde en tucht te handhaven en toe te zien op het onderwijs en de voortgang van de studie. Het zal ons niet verwonderen dat Owen er in deze jaren duidelijk naar streefde het hele leven in "zijn" college in te richten volgens de regels van het Woord van God. Zoals gezegd had dit ambt ook een kerkelijke zijde, en die was voor Owen het belangrijkste! Als deken van Christ Church was hij de hoogste ambtsdrager in een van de belangrijkste cathedraal van de staatskerk in Oxford. Dit betekende dat hij regelmatig in deze kerk het Woord bediende voor een gehoor dat grotendeels uit studenten bestond. In deze diensten heeft hij onder meer de preken gehouden die hij later gebundeld heeft in zijn boeken over de aard en de kracht van de verzoeken en over de doding van de inwonende zonde. Vooral het laatste werk zullen we later in deze serie artikelen nog verschillende malen tegenkomen. Het is op zijn minst opmerkelijk dat Owen ervan overtuigd was dat de prediking over dit soort onderwerpen voor de studerende jongeren van zijn tijd het meest nodig was!

Vice-kanselier en doctor in de theologie

Een jaar later - in 1652 - werd Owen nog nauwer bij het universitaire ge-

John Owen over de "Inwonende zonde"

4.

In onze levensschets van John Owen hebben we een vorige keer gezien hoe hij bredere bekendheid verkreeg door zijn contacten met Oliver Cromwell. Op zijn verzoek beëindigde Owen zijn pastorale werk te Coggeshall en trok als veldprediker met het Engelse leger mee in de strijd tegen Ierland en Schotland. Overigens

heeft Owen deze functie niet zo heel lang vervuld. Al spoedig werd hij geroepen om belangrijke posten te gaan vervullen in het Engelse gemenebest. Zo is hij een van de meest voor-aanstaande kerkelijke leiders van zijn dagen geworden. Daarnaast heeft hij jarenlang een krachtig stempel gedrukt op de ontwikkelingen aan de

beuren in Oxford betrokken. Toen benoemde Cromwell hem namelijk tot vice-kanselier van de universiteit. Dit hoge ambt bracht vele nieuwe verantwoordelijkheden en taken met zich mee. Zo moest de vice-kanselier erop toezien dat de gebouwen en de bezittingen van de universiteit goed werden beheerd, dat er regelmatig colleges werden gegeven, dat ketterse gevoelens werden geweerd, kortom dat alles volgens de vastgestelde regels verliep. Bij het uitoefenen van deze taak ondervond Owen allerlei moeilijkheden. Met afschuw nam hij kennis van de losse levensstijl van veel studenten. Hij heeft dan ook met alle macht geprobeerd veranderingen aan te brengen in het naar zijn overtuiging sterk verwereldlijkste klimaat dat aan de universiteit heerste. Daarbij kon hij uiterst scherp en vasthoudend zijn, al zijn er ook nogal wat voorbeelden te noemen waarin hij met het nodige begrip en tamelijk gematigd optrad. Overigens is hij er maar zeer ten dele in geslaagd de levensstijl aan de universiteit te reformeren. Wél bereikte onder Owens leiding de universiteit op wetenschappelijk gebied nieuwe hoogten. Bij zijn afscheid als vice-kanselier kon hij zich er terecht op beroemen dat er tijdens de achterliggende jaren op allerlei gebied veel ten goede was veranderd en dat de oude universiteit in wetenschappelijk opzicht tot bloei gekomen was.

Owen had echter niet alleen te maken met problemen die zich intern aan de universiteit voordeden. Grote moeilijkheden werden ook veroorzaakt door de bittere partijzucht tussen de verschillende richtingen binnen het puritanisme. In vorige artikelen hebben we al gezien dat congregationalisten en presbyterianen op een aantal punten tegenover elkaar stonden. Daarnaast waren er echter nog verscheidene andere stromingen, waaronder ook de zogenaamde "linker vleugel" van het puritanisme. Hiertoe behoorden een aantal sectarische, overgeestelijke bewegingen, waarvan de Quakers bij ons waarschijnlijk het meest bekend zijn. Veel van deze radicale groepen wilden niets weten van een universitaire opleiding van met name predikanten. Zij stelden dat iemand die de Geest van God bezit, helemaal geen "menselijke wetenschap" nodig heeft om het Woord van God te verkondigen. Heel kenmerkend voor deze opvatting is de volgende uitspraak: "Als iemand door de Geest van God geleid wordt, al is

hij een rondreizend koopman, een ketellapper, een schoorsteenveger of een schoenmaker, dan kan hij veel beter de Schrift verklaren dan zij die aan een universiteit zijn opgeleid". Daarom vergeleek men in deze kringen de universiteiten van Oxford en Cambridge niet met de oudtestamentische "scholen van de Profeten", maar met de "hoge plaatsen" die in het oude Kanaän het centrum waren van de afgodische Baäldienst! De aanvallen die vanuit deze richting op de universiteiten werden afgevuurd waren buitengewoon scherp en fel. Hoewel Owen slechts zelden direkt op deze kritische geluiden inging, hebben ze hem zeker niet onberoerd gelaten. In elk geval is zonder meer duidelijk dat hij deze visie radicaal van de hand wees. Hij was diep overtuigd van de noodzaak en het goed recht van een universitaire opleiding van toekomstige dienaren des Woords. Hij zag het juist als zijn hoge roeping om met name toe te zien op de verbetering van de theologische studie in Oxford. Daarbij verlangde hij van zijn studenten niet alleen maar een goed wetenschappelijk inzicht in de gereformeerde theologie, maar legde hij ook sterke nadruk op de noodzaak van persoonlijke vroomheid, vooral op dit laatste punt is hij er, zoals gezegd, slechts ten dele in geslaagd zijn idealen te verwezenlijken. Toch was de periode waarin Owen vice-kanselier was vooral ook voor de theologische faculteit een tijd van grote bloei. Verschillende latere predikanten dachten met grote dankbaarheid terug aan hun studietijd in Oxford in deze jaren. Tot hen behoorde ook Philip Henry, de vader van de zo bekend geworden Bijbelverklaarder Matthew Henry. In zijn levensbeschrijving lezen we, dat hij "er vaak met bijzondere dankbaarheid aan God op wees hoe gunstig de omstandigheden in die tijd aan de universiteit waren en hoeveel hulp hij er had ontvangen, niet alleen voor zijn studie, maar ook voor de praktijk der godzaligheid....!"

Het mag dus duidelijk zijn dat Owen in deze jaren veel voor kerk en universiteit heeft betekend. Daarom was het eigenlijk ook voor niemand een verrassing dat de universiteit van Oxford hem in 1653 vanwege zijn vele gaven en grote geleerdheid de graad van doctor in de theologie verleende. Wél gebeurde dit tegen de persoonlijke wensen van "de jonge doctor" in en aanvaardde hij deze eer met de nodige aarzelingen!

Naast de vele taken die Owen op wetenschappelijk en kerkelijk gebied vervulde, was hij ook nauw betrokken bij het politieke gebeuren. Dikwijls reisde hij naar Londen omdat hij door Cromwell ontboden was voor overleg in verband met zaken van staat, kerk of universiteit. Bovendien preekte hij herhaaldelijk in bijzondere zittingen van het engelse parlement. Toch begon in het laatste van de jaren vijftig en in het begin van de jaren zestig de invloed van Owen af te nemen. Deze kentering hing direkt samen met de geweldige veranderingen die zich in deze tijd op politiek terrein voltrokken.

Veranderingen

Sinds het einde van 1653 regeerde Oliver Cromwell in feite als alleenheerser over Engeland, Schotland en Ierland. In dat jaar was hij namelijk "Lord Protector" geworden, de "Hoge Beschermheer" van het Britse Gemenebest. Nu wordt nogal eens benadrukt dat Cromwell een omstreden figuur geweest is en dat zijn bewind verschillende vragen oproept. Dat is niet helemaal ten onrechte, maar daar moet dan meteen wél aan toegevoegd worden dat er onder zijn regering een einde kwam aan de grenzeloze verwarring die op staatkundig en kerkelijk gebied in Engeland heerste. Bovendien bloeide de gereformeerde religie onder zijn bestuur en was er ruimte voor allerlei soorten protestanten van gereformeerde huize. Daarnaast was het Cromwell er ook om te doen het gehele openbare leven te laten beheersen door de puriteinse levensstijl. Zo werden bijvoorbeeld de theaters gesloten en werden dronkenschap en vloeken beboet. Vooral door dit soort maatregelen is Cromwell in brede lagen van het volk nooit populair geweest. Feitelijk was hij meer gevreesd dan geliefd. In eigen kring werd hij echter bewierookt en in 1657 besloot de meerderheid van het parlement om hem tot koning van Engeland te laten kronen. Ondanks de hechte vriendschap en de geestelijke banden die al jaren tussen hem en Cromwell bestonden was Owen hier fel op tegen. Hij sloot zich aan bij de beweging die alles in het werk stelde om te voorkomen dat Cromwell zich tot koning zou laten kronen. Owen stelde zelfs het verzoekschrift op waarin een beroep werd gedaan op Cromwell om voor de eer te bedanken. Na de nodige aarzeling wees Cromwell het inderdaad af om koning

te worden. Toch heeft deze affaire een blijvende verwijdering tussen Cromwell en Owen veroorzaakt. Vermoedelijk mede onder invloed hiervan legde Owen in dat zelfde jaar de functie van vice-kanselier van de universiteit neer. Drie jaar later - in 1660 - moest hij ook terugtreden als deken van Christ Church.

Dit laatste werd trouwens niet meer in de eerste plaats veroorzaakt door de verkoelde verhouding tussen Owen en Cromwell. Veel meer heeft het te maken gehad met de geweldige omwentelingen die op politiek en maatschappelijk gebied plaatsvonden nadat Cromwell op 3 september 1658 was overleden. Wel had Cromwell zijn zoon Richard aangewezen om hem als Hoge Beschermheer van het Britse Gemenebest op te volgen, maar deze miste de genialiteit en de kracht van zijn vader. Terwijl Engeland zich

steeds dichter naar de afgrond van de anarchie bewoog, legde Richard Cromwell al in mei 1659 zijn ambt neer. In de verwarring die daarop volgde werd de roep om de terugkeer van het koningshuis in Engeland steeds sterker. Uiteindelijk werd in 1660 de monarchie hersteld en keerde Karel II als koning naar Engeland terug. Ondanks allerlei fraaie beloften aan het begin van zijn regering keerde deze vorst zich meer en meer tegen het puritanisme. Daarbij moet dan wel opgemerkt worden, dat hij daartoe ook gedwongen werd door het Parlement dat erop uit was de Anglicaanse Kerk weer aan de macht te helpen. Met name voor puriteins-gezinde predikanten braken moeilijke tijden aan, waarin John Owen - zij het dit keer in alle stilte - opnieuw een belangrijke rol zou spelen.

(wordt vervolgd)

Middelharnis A. Baars

Opwekking

4.

In *hoofdstuk 6* komt aan de orde: het gebed om opwekking.

Er is een reden te over om te smeken om een geestelijke opwekking. Zonder gebed kunnen we geen zegen verwachten. Ons gebed dient doortrokken te zijn van zelfonderzoek. Het gaat er om, dat we het van God verwachten. In zulk bidden wordt God verheerlijkt en de bidder vernederd. De Heere wil in de weg van het gebed overvloedig zegen schenken. Wel verhoort God vaak op andere wijze dan wij zouden denken: veelal door onmogelijkheden heen. De Schrift geeft veel voorbeelden dat de Heere werkelijk acht geeft op het gebed, o.a. het gebed van Hanna om een zoon, het gebed van Salomo om de heiliging van de tempel, het gebed van Hizkia tijdens de belegering van Jeruzalem, enz. Ook nú mogen we op het gebed grote dingen verwachten!

Het gebed is een vrucht van godsvrucht, maar de inhoud van het gebed zal ook voortdurend op godsvrucht gericht moeten zijn. Het is dringend nodig om te leven in de gemeenschap met Christus en om al meer Gods-kennis en zelfkennis te krijgen: dan zullen wij mannen Gods zijn, waarin God kan wonen en waardoor Hij kan werken. Een godvruchtig leven is een leven waarbij we alle vertrouwen op onszelf opgeven en we leren wan-

delen door de Heilige Geest, in oprechte toewijding aan God. Wanneer we maar aan de Wijnstok Christus verbonden blijven, dan zullen we als ranken veel vrucht voortbrengen!

Schrijver brengt in dit verband "*de doop met de Heilige Geest*" ter sprake. Hij stelt deze gelijk met de verzegeling van de Geest, waarover o.a. in Efeze 1:13 gesproken wordt. Deze verzegeling is - aldus de schrijver - onderscheiden van wedergeboorte, bekering en geloof. Het is het Goddelijk zegel op Zijn eigen werk; dit geeft een ongekende zekerheid over de aanneming van een kind van God en een ongekende blijdschap in God. Dit zegel is de Heilige Geest Zelf. Deze verzegeling wordt door Van Vlastuin als een aparte weldaad beschouwd, die in een zeer diepe ervaring van de gemeenschap met God en van de liefde van God tot uitdrukking komt (zie de beschrijvingen daarvan op pag. 196 en 197). Een weldaad die dus niet zonder meer aan het geloof inherent is.

Kenmerkend voor een opwekking is, dat de Geest in rijke mate uitgestort wordt en dat velen met de Heilige Geest verzegeld worden.

Ook het *bidden in gebedskringen* krijgt de aandacht van Van Vlastuin. In de Schrift lezen we van persoonlijke, maar ook van gezamenlijke gebeden. Het samenkomen om met

elkaar te bidden is niet onbijbels. Als er bij een aantal mensen gebedsdrang leeft, waarom zouden zij dan niet bijeenkomen en bidden m.n. om opwekking? Goede leiding hierbij is onontbeerlijk. Laten we bij dit alles niet vergeten dat *bidden* en *werken* bijeen horen. Laten we trouw op onze posten zijn en zo de zaak van Gods koninkrijk bevorderen! En laten we, wat onze gebeden betreft, beseffen dat Gods zaak een belangrijker rol behoort te spelen dan onze persoonlijke belangen. Wie God boven alles liefkrijgt, krijgt immers ook Gods zaak op deze aarde lief! Daarom is voorbede zo belangrijk! En ... er is zo véél om voor te bidden!

Wanneer we bidden om opwekking, leren we ook uitzien naar de *verhoring* van het gebed. Soms mogen we - dichtbij of ver weg - iets zien van Gods werk, en dat geeft hernieuwde hoop. Is er wellicht een wolkje als eens mans hand? Het voortdurend gebed om opwekking maakt uitzien. En het geeft bij de verhoring *dankbaarheid*.

Met het vorengaande heb ik getracht zo duidelijk mogelijk een indruk te geven van het boek van Van Vlastuin. Het komt me voor, dat er veel *goeds* van te zeggen valt. De schrijver is merkbaar gegrepen door zijn onderwerp. Er spreekt warmte, bewogenheid, ernst uit het boek "Opwekking". En nog steeds is er bij Van Vlastuin bezinning op de zaken die hij in dit boek aan de orde stelt, getuige het feit dat hij onlangs in De Waarheidsvriend drie artikelen schreef onder het opschrift: "Een reveil nu?" Het antwoord dat hij op deze vraag geeft luidt - zoals te verwachten viel - bevestigend.

Het woord "opwekking" heeft in onze oren veelal een verdachte klank. Dit zal stellig niet zonder reden zijn, omdat het in de praktijk vaak verbonden wordt met samenkomsten waar men eenzijdig op het gevoel van de hoorders inspeelt en op hen een appèl doet om "te kiezen voor Jezus". Dit remonstrantse geesteklimaat kan en mag het onze niet zijn. Maar hiermee mogen we alle spreken over en elk verlangen naar opwekking niet afkeuren - verre vanden! Van Vlastuin laat duidelijk zien dat het woord "opwekking" gebruikt kan worden als aanduiding van een zeer bijbelse en Geestelijke zaak (hoofdletter G!). Niemand zal er m.i. om heen kunnen dat er in onze tijd veel gemis aan Geestesbediening in de kerk is. Maar

de vraag is of dit als "lot" ervaren wordt of als "schuld" beleefd (en beleiden) wordt. Waar dit laatste het geval is, komen mensen in de nood voor de Heere en daar leren zij tot Hem roepen dat Hij met Zijn Geest de hof van Zijn kerk doorwaait. Daar mogen gróte dingen van Hem verwacht worden, ja daar is Hij reeds bezig te werken. Me dunkt dat Van Vlastuin ons een spiegel voorhoudt en dat wij er góed aan doen om in deze spiegel te kijken. Er gaat een sterk appèl uit van zijn boek. Het is een zaak van belang dat we zijn boodschap op ons laten inwerken en dat we er onder de zegen van de Heere geestelijke winst mee doen.

Dit betekent niet dat er geen plaats voor vragen of kritische notities overblijft. Hier en daar vind ik de schrijver wel erg breedspakig. Maar ook wat het inhoudelijke betreft, meen ik enkele opmerkingen te moeten maken. Er zijn ook nú nog rijke beloften van heil; dat ben ik met de schrijver hartelijk eens. En dat we dat heil met verlangen van de Heere mogen (en moeten) afsmeken, is zonder meer juist. Maar moeten we hierbij niet aan de Heere overlaten wáár en wannéér Hij Zijn beloften op aarde vervult? Dit accent heb ik te veel gemist. En zijn er geen beloften (zoals Jes. 11:9) die pas ná deze bedeling hun volle vervulling krijgen? Voor mijn besef beweert de schrijver soms net te véél. Bovendien vraag ik me af of we niet zó eenzijdig gericht kunnen zijn op een te verwachten opwekking dat wij te weinig oog hebben voor de vóórtgang van Gods werk, ook nú. In dit verband meen ik dat Van Vlastuin te generaliserend is wanneer hij schrijft (pag. 64 en 65): "Wij missen de tegenwoordigheid van God Zelf. Wij missen Zijn Geest in Zijn krachtige en onweerstaanbare werkingen. Wij ervaren de tegenwoordigheid van God niet meer". Men kan m.i. intens verontrust zijn over de geestelijke situatie in het kerkelijk leven zónder dat men déze uitspraken voor z'n rekening neemt. Laten we niet veronachtzamen wat de Heere - ondanks veel vervlakking en donkerheid - nog dóet onder de bediening van Zijn Woord. Laten wij niet zó eenzijdig op het "bijzondere" gespitst zijn, dat we het "gewone" onbedoeld over het hoofd zouden zien! Dat de werkelijkheid van Pinksteren ook nú ervaren kan worden, lijkt me onbetwistbaar juist, maar dit mag ons de ogen niet doen sluiten voor het feit

dat Pinksteren als heilsfeit een éénmalig gebeuren is - gelukkig met dóórwerking en úitwerking totdat de laatste der uitverkorenen zal zijn toegebracht.

De aandacht die de schrijver geeft aan Israël is zo mogelijk nog aktueller dan bij verschijning van het boek, al zal het laatste woord over dit onderwerp nog wel niet gesproken zijn. Ook al gelooft men hartelijk dat God Israël niet afgeschreven heeft en dat Hij bijzondere bemoeienissen met dit volk blijft houden, dan kan men toch nog wel vragen overhouden op punten waar Van Vlastuin met grote stelligheid spreekt.

Wat de aandacht van de schrijver voor de kerkelijke verdeeldheid betreft: terecht schrijft hij dat verdeeldheid en scheuring onbijbels is (pag. 51). Jammer dat hij in het vervolg van zijn betoog deze uitspraak weer afzwakt voor mijn besef. Wanneer hij schrijft over het drievoudig snoer "God, Nederland en Oranje" (op pag. 56), blijkt alleen de Ned. Herv. Kerk hier binnen de gezichtskring te liggen. Een gedeelte dat mijn bijzondere aandacht kreeg was dat over de verzegeling van de Geest. Laat ik vooropstellen dat de schrijver in dit verband rijke dingen zegt over de bevindelijke gangen van de Heere met Zijn volk. Toch blijft het voor mij zéér de vraag of de verzegeling met de Heilige Geest als een afzonderlijke daad van God moet worden gezien náást de wedergeboorte en het geloof. Het is me bekend dat deze opvatting in de gereformeerd-bevindelijke traditie een diep spoor getrokken heeft (o.a. wijlen Ds. I. Kievit) en ook nú verdedigers vindt, zij het met variatie in de uitwerking. Maar op exegetische gron-

den wordt dit standpunt veelal sterk aangevochten, o.a. door Dr. L. Floor, éérst in zijn boek "De doop met de Heilige Geest" en laatstelijk in zijn boek "Persoon en werk van de Heilige Geest". Hij schrijft: "Verzegelen is nu, dat de Heilige Geest aan onze kant vast maakt wat van Gods kant reeds onwankelbaar vast is". De Heilige Geest brengt ons - aldus Floor - tot het inzicht in het heilswerk van Christus en tot de aanvaarding daarvan. Letterlijk schrijft hij: "Zo is de verzegeling met de Heilige Geest een ervaren werkelijkheid. Het is niet een afzonderlijke tweede daad van de Geest. Maar wel doorloopt het in de ervaring stadia in het mensenleven" ("Persoon en werk van de Heilige Geest", pag. 60). Bij deze opvatting van Floor e.a. blijft er dus wel degelijk plaats voor een "heilsordelijke zijde" van de verzegeling met de Geest. Men zou toch verwachten dat Van Vlastuin op z'n minst aandacht zou schenken aan deze visie, ook al zou hij haar niet delen.

Een fout van stilistische aard trof ik aan op de pagina's 28 en 126, waar de uitdrukking "niet in het minst" voorkomt, terwijl bedoeld wordt: "niet het minst". Zodoende staat er het tegendeel van wat de schrijver bedoelt. Op pagina 86 staat: "aandringend aandringt", het eerste woord zal moeten zijn: "indringend". Openbaring 17:22 moet zijn 22:17 (pag. 159).

Al deze opmerkingen nemen niet weg dat ik van een waardevol boek spreek, dat ons aan het denken zet en ons bovenal tot ootmoedig smeekgebed wil brengen, opdat Gods Geest wereldwijd - ook in ons vaderland - moge werken en doorwerken.

W. van Sorge.

Voor de jeugd

Nehemia 116.

"Ook vernam ik, dat der Levieten deel hun niet gegeven was, zodat de Levieten en de zangers, die het werk deden, gevloeden waren, een iegelijk naar zijn akker; en ik twistte met de overheden...."

Neh. 13:10 v.v.

Het een is meestal het gevolg van het ander. Nehemia had ontdekt dat tijdens zijn afwezigheid een plaats ingeruimd was in de tempel voor Tobia. Nadat deze door hem buiten de deur

gezet was, op een niet al te zachtzinnige manier, kwamen er nog meer ongerechtigheden voor de dag. Want vóór zijn vertrek was alles geregeld. Voor de Priesters, de Levieten en allen die bij de dienst des Heeren betrokken waren, was gezorgd. M.a.w. financieel was de zaak ook goed op poten gezet. Doch na zijn vertrek was ook daar al spoedig de klad ingekomen. De Priesters namen blijkbaar een overheersende plaats in. En dit ging ten koste van al degenen die mede be-

zoldigd moesten worden uit de kerkelijke kas. Ik schrijf het maar op deze manier. Dan weten jullie wel waar het over gaat. De Levieten en de zangers kregen weinig of niets meer. Op een bepaalde manier werd er met de inkomsten geknoeid. Het volk kreeg dit ook in de gaten, dat er met de inkomsten niet op de juiste manier werd omgegaan. De Levieten en de zangers, die hulpdiensten in de tempel moesten verrichten, werden daardoor gedwongen om op een andere manier in hun onderhoud te voorzien. Want ze konden tenslotte van de wind ook niet leven. Dat is heel nuchter gezegd. Nehemia hoorde dat. En dat was voor hem weer een nieuwe bron van verdriet. Ook op dit terrein moest zo spoedig mogelijk geregeld worden opgetreden. Daarom twistte hij met de overheden. Dat waren voor deze misgang de meest verantwoordelijke personen. Zij hadden het nodige toezicht niet uitgeoefend. Mogelijk heeft hun bevoorrechting van de Priesters ten koste van de Levieten en de zangers hen ook geen windeieren gelegd. Een mens is maar een mens. En als het over geldelijke zaken gaat, dan kom je altijd op een gevaarlijk terrein. Niet zelden komt dan openbaar dat de mens een liefhebber van zichzelf is. Hij denkt dan eerst aan zichzelf. En de rest.... nu ja, die moet maar zien. Je krijgt dan natuurlijk in de kortste keren de meest scheve verhoudingen. Nehemia roept hen daarom ter verantwoording: Want hij zeide tot de overheden: "Waarom is het huis Gods verlaten?" Het is maar een korte vraag. Doch het is wel een zeer indringende vraag. Want zo was Nehemia nu eenmaal. Het was geen man van veel woorden. Wel van daden. En als hij wat zei, was het niet mis. Toen de overheden zo ter verantwoording geroepen werden, zal hen dit echt niet zo lekker hebben gezeten. Want uit het vervolg blijkt dat zij zonder meer van hun post ontslagen werden. En dat was dan een publieke aan gelegenheid. En in het publiek tentoongesteld te worden, daar geeft, dacht ik, niemand de voorkeur aan. Zij hadden dit echter aan zichzelf te danken. Het is te hopen dat het hen tot bekering geleid zal hebben. We lezen daar niet van. Onmogelijk is het niet. Doch wat ons niet geopenbaard is, daar kunnen we moeilijk over schrijven. En gissen doet gemakkelijk missen.

"Doch ik vergaderde hen, en herstelde hen in hunnen stand". De Levieten en

de zangers, die van armoede naar hun akkers waren gegaan, werden door Nehemia vergaderd en in hun stand hersteld. Met als gevolg dat de dienst des Heeren weer normaal voortgang hebben kon.

Het volk heeft de arbeid van Nehemia ook op dit terrein gezien. Ze kregen nu weer vertrouwen in de zaak. De Levieten deden weer hun werk en de zangers zongen weer tot eer van God. "Toen bracht gans Juda de tienden van het koren en de most en de olie in de schatten". Het gehele volk werd weer "offerv aardig". Ieder verstond weer zijn plicht ten opzichte van de dienst des Heeren.

De afgezette overheden werden vervangen door anderen. "En ik stelde tot schatmeesters over de schatten Selmja, de Priester, en Zadok, de schrijver, en Pedaja uit de Levieten, en aan hunne hand Hanan, de zoon van Zakkur, de zoon van Mattanja; want zij werden getrouw geacht, en hun werd opgelegd aan hunne broederen uit te delen". Om het wat populair te zeggen, zou je het zo kunnen zien: De oude kerkeraad werd afgezet en door een nieuwe vervangen. De samenstelling is ook met zorg gekozen. Want het gaat over vier personen. De eerste was een Priester, de tweede was een schrijver. Je zoudt hem de scriba kunnen noemen, of ook wel de penningmeester. Het is natuurlijk goed dat van alles notitie wordt gemaakt. En zeker als het over de inkomsten gaat. Want als dat niet gebeurt, dan raakt de zaak in de war. Niemand kan er dan meer wijs uit worden. Bij de twee reeds genoemden werd ook nog een Leviet gevoegd. Dat er een Leviet aan de nieuwe commissie werd toegevoegd is een weloverwogen daad van Nehemia geweest. Want de Levieten waren uiteindelijk het slachtoffer geworden van het wanbeheer in het verleden. De vierde genoemde persoon is mogelijk een zanger geweest. Dus ook een van hen die tot de benadeelden behoorde. Mogelijk is het ook een neutraal persoon geweest. Hoe ook, het waren allen betrouwbare personen: "Want zij werden getrouw geacht".

Dat in deze oud-testamentische geschiedenis voor de nieuw-testamentische kerk lessen zitten, zal de aandachtige lezer duidelijk zijn. Als je de brieven van Paulus leest, dan kom je er dezelfde dingen in tegen. Als het de dienst des Heeren geldt, moet alles met orde geschieden. Dan moeten het betrouwbare per-

sonen zijn, die aan het geheel, ook wat de financiën betreft, leiding geven. Het moeten ook mensen zijn die dat kunnen doen. Ieder heeft uiteindelijk zijn eigen gaven. Het is een voorrecht als er in een gemeente een voorganger is - ik denk aan Nehemia - die aan het geheel leiding weet te geven. Het is in het verleden meer dan eens voorgekomen, dat op financieel gebied er met kerkelijke gelden en goederen geknoeid werd. Daar leidt dan uiteindelijk de gehele gemeente onder. Doch als alles geregeld wordt overeenkomstig hetgeen God voorgeschreven heeft in Zijn Woord, dan kan, ook wat het z.g.n. uiterlijke betreft, alles met orde en ere geschieden. Dan zal in de gemeente ook een ieder zijn roeping verstaan om te geven voor de dienst des Heeren, naar dat men welvaren van God verkregen heeft. "En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zodanige offeranden heeft de Heere een welbehagen". Hebr. 13:16. Als Paulus het over de offerv aardigheid heeft tot onderhoud van de dienst des Heeren, dan schrijft hij in 2 Cor. 9:7: "Een iegelijk doe, gelijk hij in zijn hart voorneemt, niet uit droefheid of uit nooddwang, want God heeft een blijmoedige gever lief".

Meer plaatsen zouden te noemen zijn, waaruit blijkt dat God en geld veel met elkaar te maken hebben. Ook de Heidelbergse Catechismus onderwijst ons daarin. Want als er gevraagd wordt in Z. 38:103: "Wat gebiedt God in het vierde gebod?" Dan luidt het antwoord: "Eerstelijk, dat de kerkedienst, of het predikambt en de scholen onderhouden worden,...." Het kollekeren staat dus nummer één op de lijst. Of het door iedereen zo gezien wordt, laat ik maar over aan degene die dit leest. Wie weinig of niets voor de dienst des Heeren over heeft, moet er zich niet over verwonderen als hij ongezegend de kerk steeds weer verlaat. Hier is natuurlijk niet mee gezegd, dat genade te koop is. Verre van daar. Doch dat God naar de offerv aardigheid kijkt, is zonder meer ook waar.

In de welvaart wordt zeer veel uitgegeven aan dingen waar God niet mee gediend wordt. Doch laat ik daar verder over zwijgen. Laat een ieder er echter wel over na denken.

Wie werkelijk "blijmoedig" geeft, openbaart daarin liefde tot God. Die heeft daarover ook vrede in het hart.

Want de liefde is hierin openbaar dat we Zijn geboden bewaren. En: Wat vree heeft elk, die Uwe wet bemint.... Gierigheid is geen kenmerk van geestelijk leven. Blijmoedig geven wel. God zegt Zelf, dat Hij de zodanigen liefheeft.

Ik hoop niet, als jullie dit lezen, dat je mij nu te licht zult vinden. Het kon voor deze of gene juist wel eens heel zwaar zijn.

Doch ik ga weer eindigen, met een "Tot ziens D.V." op de Panddag te Sliedrecht.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbesprekingen

Uitgaven van de Jeugdbond van de Gereformeerde Gemeenten te Woerden.

1. Gegeven leven, onder redactie van E. van Hell e.a.

De ondertitel luidt: een levenslange zorg... een voortdurende opdracht.

Het doel van dit boekje is jongeren en ouderen deelgenoot te maken van de zorgen van ouders van kinderen met een handicap, opdat we elkanders laten zouden dragen en also de wet van Christus vervuld worde in gebed en in daad. Het bevat de volgende bijdragen:

1. Gegeven leven van Ds. Rietdijk,
2. Zorgen voor de geboorte door A. Schreuder,
3. In ons gezin door B.W. Huisman,
4. Naar kinderdagverblijf en school door W. Visser,
5. Werken en andere dagactiviteiten door H. Beldman,
6. Een nieuw thuis door H. de Groot,
7. Zorg in de plaatselijke kerkelijke gemeente door J. van Dijke,
8. De zorg van de kerk door E. van Hell,
9. De Heere zorgt door Ds. B. van der Heiden.

Het is een lezenswaardig boekje, dat geschikt is voor gebruik op vereniging of voor persoonlijke bezinning. De prijs is f 12,50 voor particulieren, f 7,50 voor verenigingen. Het telt 88 bladzijden.

2. Even stil...., onder redactie van J.H. Mauritz

Dit is een dagboek, dat vooral voor jongeren bestemd is. Daaraan is medegewerkt door 17 predikanten van de Gereformeerde Gemeenten en drie anderen. Samen hebben ze voor elke

dag een stukje geschreven over de Heidelbergse Catechismus. Op eenvoudige wijze worden de lezers bepaald bij de drie stukken nodig te kennen tot zaligheid. De lezers worden aangesproken en vermaand om de Heere te zoeken. Het boek bevat veel onderwijs omtrent de weg der zaligheid. We kunnen het van harte aanbevelen. De Heere moge het als een middel gebruiken om zondaren te onderwijzen en wijs te maken tot zaligheid.

Het boek is keurig uitgegeven, gedrukt op de drukkerij waar ook ons blad gedrukt wordt. Het kost f 25,-.

De jeugdbond is bezig met een aktie die beoogt voor de projekten van het dagactiviteitencentrum te Bodegraven, het projekt arbeidsinpassing en arbeidsbemiddeling en het projekt ouderparticipatie het nodige startkapitaal bijeen te brengen of extra voorzieningen mogelijk maken. De bond is zeer actief en we hopen dat het beoogde doel wordt bereikt.

Brieven van Samuël Rutherford.
Uitgeverij Den Hertog b.v., Houten.

Dit boek bevat een selectie van 69 brieven aan verschillende personen. De brieven zijn opnieuw uit het Engels vertaald door I. den Dekker e.a. Van de mensen aan wie Rutherford schreef zijn korte aantekeningen opgenomen. De schrijver werd geboren in 1600 en stierf in 1661. Hij werd predikant te Anworth. Van 1638 tot 1638 was hij verbannen naar Aberdeen. Later werd hij hoogleraar te St. Andrews. Hij was een godvrezend man. Zijn brieven getuigen daarvan. Daarom zijn ze bij

Gods volk geliefd. Een aanbeveling onzerzijds is niet nodig. De brieven spreken voor zichzelf.

Het boek telt 193 bladzijden en kost gebonden f 26,50. *B.*

Vakantie op Texel

Gezelligheid, rust, activiteit, ontspanning... U vindt het allemaal op "De Verrassing". Bel ons nu en reserveer een bungalow of stacaravan, voor uw vakantie in eigen sfeer. Inlichtingen: 02220-18391

vakantiecentrum
De Verrassing
Oosterend, Texel

ZENUWACHTIG? OF WAT GESPANNEN?

Onze volledig plantaardige Rust- en Kalmeringstabletten werken rustgevend en kalmerend.

Bevorderen bovendien een goede nachtrust!

Kuur voor een maand f. 22,50 incl. verz.kosten.

DROGISTERIJ SIKKING

Barneveldstraat 5 - 2011 WL Haarlem
Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606

BIJBEL nodig?

De GBS levert uit voorraad betaalbare Bijbels in de vertrouwde Statenvertaling. In de loop van de jaren hebben wij steeds nieuwe uitvoeringen in ons leveringspakket opgenomen. Aan de kwaliteit van het papier en het bindwerk is veel zorg besteed.

Huisbijbels

kunnen wij leveren vanaf **f 46,50**

en **Zakbijbels** vanaf **f 48,50**

Vraag uw boekhandel naar onze uitgaven. Een catalogus met al onze uitgaven kunt u portvrij aanvragen bij:

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18, 3300 WB DORDRECHT

IS ER PLAATS AAN UW TAFEL VOOR DIT KIND?

Door uw steun ontvangen zij voedsel, kleding, onderwijs en komen zij in aanraking met het Evangelie. Geef voor hun toekomst! Informatie wordt op aanvraag toegezonden.

**WOORD
& DAAD**

Stichting Reformatorische
Hulpactie Woord en Daad
Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830-24288

**HELP DEZE
KINDEREN MET
'N FINANCIËLE
ADOPTIE VAN**

**40,- PER
MAAND**